

Faren var nevrologisk utdannet, men valgte bort sykehusmedisinen til fordel for allmennpraksis, som han mente var mer «virkelig» og «levende». Faren hadde en glødende interesse for litteratur og humaniora: «Jeg tror far følte seg tiltrukket av medisinstudiet fordi legegjerningen var av sentral betydning i menneskesamfunnet, og at han så seg selv spille en i første rekke samfunnsmessig og rituell rolle,» skriver Sacks. Morens innfallsvinkel til medisinen var annerledes. Hun dyrket sin interesse for naturvitenskap og anatomi: «Dette gjorde ikke hennes omsorg for individet mindre – men satte det alltid inn i en videre sammenheng, med tilknytning til biologi og naturvitenskap.» Moren forsøkte å stimulere sønnens interesse for anatomi og fikk bl.a. ordnet det slik at han, noe motvillig, fikk sitt første møte med disseksjonssalen 14 år gammel.

Onkel Wolfram er en spennende selvbiografi om en noe uvanlig oppvekst. Forfatterens barndomserindringer og redegjørelser for naturvitenskapens mysterier er vevd inn i hverandre i en fascinerende beretning som tematiserer grunnleggende spørsmål i tilværelsen.

Jan C. Frich

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Til glede for besteforeldre – og andre

Eva Bendix, red.

Gratulerer med barnebarnet!

127 s. Oslo: Cappelen, 2006. Pris NOK 269
ISBN 82-02-26119-8

I Danmark har De Nye Bedsteforældre vært i funksjon siden FN's store toppmøte i København i mai 1995. Denne boken bygger på mange av de erfaringene denne gruppen har gjort. Her blir besteforeldre kalt kulturbærere. Professor Per Shultz Jørgensen, tidligere formann i Barnerådet, har sagt det slik: «Besteforeldre er en svært viktig ressurs for barna i dagens samfunn som holder på å bli tømt for dypereliggende sosiale relasjoner på grunn av teknologi, globalisering, knapphet på tid og overdoser av fjernsyn, reklame og underholdning.» Det er altså behov for besteforeldre, og her forteller besteforeldre om hvordan det er å få og ha barnebarn. De reflekterer over barnebarne oppvekst som er så forskjellig fra deres egen. Barnebarne selv kommer også til orde.

Innholdet veksler mellom korte og letteste artikler og morsomme vers og sitater. Temaer spenner fra å leke, det å bare være der, den nordiske identiteten, det å lese, det å spise («barnebarnet mitt er overvektig»), å gjenerobre det gamle middagsbordet, til miljøet, svigermødre, skilsmissebarnebarnet, samvær og avskjed.

Det er sjelden jeg får en bok i fanget som har gitt meg så umiddelbar glede. Boken er kanskje banal på mange måter. Den kan gjerne brukes slik forleggeren har tenkt, som sengelektyre, men likevel er dette en bok til å få forstand av. Jeg kan med glede anbefale den til mine besteforeldrekolleger.

Inger Helene Vandvik

Bærum

For bare livet?

Paul Knutsen

Livet før døden

Human-Etisk Forbund 1956–2006. 566 s, ill.
Oslo: Humanist forlag, 2006. Pris NOK 348
ISBN 82-92622-15-2

Botanikeren Kristian Horn (1903–81), førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo, grunnla Human-Etisk Forbund i 1956. 50-årsjubileet i 2006 er blant annet markert gjennom utgivelsen av denne jubileums-

boken, skrevet av professor i samtidshistorie ved Høgskolen i Lillehammer, Paul Knutsen. Boken er velskrevet og lettlest. Det er god dokumentasjon, og bildematerialet er velvalgt. Stoffet er knyttet sammen med andre utviklingslinjer i samfunnet på en illustrerende måte. Forfatteren har selv sympatier for den bevegelsen han beskriver, men drøfter i et eget avsnitt de mulige metodiske problemer dette kan medføre.

Jubileumsboken er et solid historisk arbeid. For en anmelder oppstår det imidlertid en vanskelighet: Det blir viktig å skille mellom boken som et forskningsmessig og litterært produkt og det temaet den beskriver.

De noe eldre blant leserne vil huske 1950-årenes debatter om borgerlig konfirmasjon og stiftelsen av forbundet. Vi unge spisset ører og hørte antiautoritære røster i en tid da slikt var nytt for mange.

Det var Kirken som var angrepsmålet. Boken sier da også (s. 23): «Hovedopp-gaven for den nye organisasjonen var å frigjøre moralen fra religionenes grep, det vil si etablere en *human etikk*: Moralene kunne og burde begrunnes fornuftsmessig og ut fra menneskelige behov ...». Det er

dette historieboken handler om. For det første er det kampen mot religionen, især i form av Statskirken. For det andre er det forsøkene på å bygge opp en alternativ etikk, basert på forhold i livet her og nå. Mens kampen mot Kirken er et felttog som greit lar seg beskrive, etterlater omtalen av etikken mange spørsmål. Blant annet er det interessant å lese hvordan humanetikerne ofte har knyttet allianser med skiftende protestbevegelser av helt annen karakter.

Det er imidlertid en øvelse leseren bør gjøre: Slå opp i leksika og ordbøker og se hva ord som «human» og «humanisme» betyr. Da vil man finne at ordet «humanistisk» egentlig er blitt okkupert på en nokså imperialistisk måte, i likhet med hva som også har skjedd i andre land. Ordene har fått en litt annen valør enn hos folk flest. Denne nyanseforskjellen i ordbruk tilslører bevegelsens klare antikirkelige profil og markedsfører et inntrykk av at det er humanetikerne som forvalter «humanismen», dvs. menneskevennlige verdier som står i motsetning til f.eks. det kristne samfunn. Bevegelsens alternative, ikke-religiøse markeringer, basert på *bare livet*, virker på denne bakgrunn ofte hjelpeløse.

Knutsens bok er fortellingen om 50 års iherdig opprør, mest et opprør blant intellektuelle mot en del etablerte trekk ved vårt samfunn. Om dette opprøret har vært på sin plass, vellykket eller viktig, avhenger av øynene som ser.

Øivind Larsen

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Utroskap

Frode Thuen

Utro

Om kjærlighetens bakgater. 280 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2006. Pris NOK 349
ISBN 82-05-32818-8

1 + 1 + 1 =
uendelig.

Dette er én måte å nærme seg utroskaps kompleksitet på. En annen er Tolstojs åpning av romanen *Anna Karenina*: «Alle lykkelige familier ligner hverandre, hver ulykkelig familie er ulykkelig

på sin egen måte.» Utroskaps former, kontekster og fortolkninger er mangfoldige, og de mange mulige forskjellige psykologiske og praktiske konsekvenser lar seg ikke så lett fange i kategoriene. Utroskap kan knuse et par og en hel familie. I en annen relasjon tåler man bedre og kan se forbi det, mens i en tredje situasjon er dette